

Návštěva Benedikta XVI. v Izraeli

Týdenní cesta papeže Benedikta XVI. na Blízký Východ, která se uskutečnila ve dnech 8. až 15. května 2009, k sobě právem připoutala pozornost sdělovacích prostředků i značné části světové veřejnosti. Benedikt XVI. při ní navštívil Jordánsko, Izrael a město Betlém, které se nachází na území palestinské autonomie. Papež se všude setkal s politickými i náboženskými představiteli, vykonal několik veřejných bohoslužeb a navštívil místa posvátná pro vyznavače judaismu, křesťanství i islámu. To jsou celkem standardní prvky programu tzv. apoštolských cest, které římský pontifikát konají do různých zemí světa. Avšak cesta Benedikta XVI. do Izraele v sobě obsahuje ještě další, zcela jedinečné polohy.

Jistě si mnozí dobře vzpomínáme na fotografie Benediktova předchůdce na Petrově stolci Jana Pavla II., stojícího v zamyšlení před ohromnými kvádry Herodova opěrného systému velkolepé stavby jeruzalémského Chrámu, v místech, které dnes nazýváme Zdí nářků. Do štěrbin mezi kvádry tehdy vložil papež lístek s modlitbou k biblickému Bohu tak, jak to denně činí zástupy poutníků z celého světa. Papež Jan Pavel II. byl chápán jako opravdový přítel Židů a Izraele. Návštěva Svaté země v jubilejním roce 2000 tedy byla zcela přirozenou součástí jeho pontifikátu, v jehož rámci se snažil budovat mosty smíření mezi křesťany a jejich židovskými staršími bratry.

Polský papež Karol Wojtyła zažil ve svém mládí nacistickou i komunistickou diktaturu. Byl očitém svědkem kruté genocidy, kterou nacisté chtěli jednou provždy vyřešit tzv. židovskou otázkou. A právě na území jeho rodné země vybudovali tábory smrti, v nichž začali toto své hrůzné dílo uskutečňovat. Vždy nezpochybnitelně stál na té "správné" straně barikády a nemusel nikomu vysvětlovat své postoje v té či oné složité době našich moderních dějin. I proto byl zcela přirozeně vítán jako skutečný přítel a spojenec v zemi, kterou Židé na historických územích obnovili po téměř dvou tisících letech neexistence její samostatnosti. Dokázal se omluvit Židům za příkoří, kterých se proti nim v minulosti dopouštěli následovníci "židovského krále" Ježíše z Nazareta a v době svého pontifikátu navázal plně diplomatické vztahy mezi Svatým stolcem a státem Izrael. Nemusel tedy nic vysvětlovat a lidé mu zcela přirozeně věřili.

Fotografie Benedikta XVI. u Zdi nářků z května letošního roku také obletěly svět, avšak zde už bylo třeba vysvětlovat mnohé. Joseph Ratzinger se narodil zhruba ve stejné době, jako jeho předchůdce, v Německu, které zanedlouho ovládla nenávidná nacistická totalita. My na základě své vlastní dějinné zkušenosti víme, co vlada totality znamená. Členství mladého Ratzingera v Hitlerjugend nemá proto pro nás tak ostré kontury, ale ozdobou životopisu rozhodně není. Nedávné gesto smíření vůči biskupu Richardu Williamsonovi z Kněžského bratrstva sv. Pia X., který vstoupil do všeobecného povědomí řadou svých kontroverzních názorů na Židy včetně popírání obecně uznávaného rozsahu holocaustu či existence plynových komor, rovněž nevytvořilo nejvhodnější předpolí pro papežovu návštěvu Izraele.

Přes to všechno se tato návštěva uskutečnila. Naštěstí se nenaplnily spekulace a varování o snahách radikálů z různých stran náboženského spektra tohoto papeže zabít. Benedikt navštívil jeruzalémský památník obětem holocaustu Yad Vashem, na Chrámové hoře se setkal s představiteli muslimské komunity, u Zdi nářků se pomodlil biblické texty se zástupci Židů, setkal se s jeruzalémskými vrchními rabíny, s katolickými ordináři Svaté země, s představenými klášterů. Byl přijat izraelským prezidentem i předsedou palestinské samosprávy, pomodlil se v betlémské jeskyni Narození Páně, v bazilice Zvěstování v Nazaretě i v bazilice Božího hrobu v Jeruzalémě, navštívil palestinský utečenecký tábor i některé chrámy nekatolických křesťanů. Program byl bohatý, pro dvaosmdesátiletého Josepha Ratzingera jistě náročný, ale dovoluji si vyslovit názor, že nezanechal v srdcích lidí tak hlubokou stopu, jako nezapomenutelná jubilejní pouť Jana Pavla II. ke kořenům vlastní identity.

Daniel Herman